

אויסגאבע פון חיזוק
און השקפה פאר
די אידישע שטוב,
אריינצוברענגען
שמוחה און שלום
זעה עמוד ב'

גליון לחיזוק
וביסוס הבית
היהודי על אדני
השמוחה והשלום
גליון א'

בנין ערני ערד

בחכמה יבנה בית

רעיון בנושא שלימות הבית, בקשר לפרשת השבוע

תכלית הנישואין - שלימת הרצון

אף שרצונו בחיים.

אבל באהבה יפול יותר ענין הרצון, ותלוי אם אוהב הדבר בשביל

עצמותו לא משום שרוצה להפיק תועלת מזה, או יפעול הרצון יותר,

ואם יאהב הדבר מפני המועיל,

כדי לקבל הנאה מזה, או

ישתתף הרצון פחות מזה, כי

אין מטרתו שרוצה גוף הדבר,

רק הפועל יוצא מזה, ונמצא

שאין רצונו בעצם הדבר, אבל

פעולת החשק והרצון הוא בלי

מעם כלל, אלא שכך הוא רוצה

אף בלי לתת סיבה מתקבל על

הלב למה הוא רוצה בכך, וכמו

שאמרו אין מעם ברצון, וכן אמרו

החושק אין לו עינים, והכוונה

בוה, ע"ד שב' (קהלת ב') החכם

עיניו בראשו, שהכוונה שיש לו

מטרה ברורה לאן הוא רוצה

להגיע ומעם ידוע לכך, אבל

החושק אין לו עינים, שהוא

בלי מעם ורצון, אלא שכך הוא

עושה אף בלי ליתן סיבה ידועה

המתקבל על הלב.

ובזה פי' הפסוק, רק באבותך

חשק ה' לאהבה אותם ויבחר בזרעם אחריהם, כי בהאבות ה' אהבת

ה' בחשק נמרץ וברצון חזק, משא"כ להבנים לא ה' כי אם ע"י הבחירה

שבחר בהם מכל העמים ביחס אותם אליהם.

והנה כפי הפעולה הנעשית יתראה באיזה אופן ה' כוונת עושהו,

שאם יהיו פעולות קלות או חלשות נדע שזה במעט רצון, כמו הבוחרים

אף שלא יתמצו באמת לזה, ואם יהיו הפעולות יותר חזקות נדע

שנשתתף בה האהבה, אבל אם היו חזקות ומתמידות נדע שהוא מצד

תוקף הרצון והחשק.

וב' הכלי יקר וז"ל, וירא והנה באר בשדה. נודמן לו שראה ג'

פניני הפרשה

משמעות "ויצא" יעקב, היינו שעיב לגמרי את אביו ואת אמו

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה.

כבר הקשה רש"י הק' למה הצריך לכתוב יציאתו, יותר הו"ל לכתוב וילך

יעקב חרנה.

אמנם יש חילוק משמעותי בין ויצא לוילך, "ויצא" היינו שיצא וסילק

נפשו ומחשבתו מן המקום מכל וכל ואין דעתו לחזור שוב לאותו מקום,

משא"כ "וילך" נקרא ההולך מאיזה מקום ודעתו לחזור ולעולם מחשבתו

עדיין משוטטת למקום אשר הלך משם, וזה לא נקרא יציאה מן המקום,

כי לא יצא מכל וכל כיון שבדעתו עדיין הוא שם, וזה נקרא הולך.

ועל כן כתבה תורה ויצא יעקב מבאר שבע, לומר לך שיעקב עזב את

מקום מגורת אביו בדעתו ובמחשבתו ולא היה בדעתו לחזור לשם,

וסילק משם כל מהותו, וזה נקרא יציאה מן המקום.

והטעם שהותר לו ליעקב לעזוב אביו ואמו מכל וכל, הוא משום שכתבה

תורה (בראשית ב' כ"ד) על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק

באשתו, וזהו כוונת הילקוט (כח קיז) יש שזוגו הולך אליו ויש שהולך

אצל זוגו, דלכאורה קשה מנ"ל כן והיכן מרומזו זאת בפסוק, אמנם לפי

הנת' א"ש, שהילקוט בא לתרץ משמעות הכתוב שיעקב יצא לגמרי

ממקום מגורי אביו, דהטעם שהותר לו לעשות כן, הוא משום שהלך

אצל זוגו ובכה"ג צריך לעזוב את אביו ואת אמו.

(ע"פ הכלי יקר).

וירא והנה באר בשדה וגו'

וב' הכלי יקר וז"ל, וירא והנה באר בשדה. נודמן לו שראה ג'

עדרי צאן רובצים עליה סימן

הוא שג' הם שנודמנה להם

אשה אל הבאר והם יצחק יעקב

ומשה, לפי שהאשה נמשלת

לבאר, שנאמר (משלי ה טו)

שתה מים מבורך ונחלים מתוך

בארך. ונוכל לומר עוד שג' עדרי

צאן רובצים עליה רמז ששלשה

שותפין באדם, וע"כ נודמנה לו

שג' עדרי צאן שתו מן הבאר כך

ג' שותפין שבאדם משם ישקו כל

הנולדים עכ"ל.

ואמרתי ועניתי אולי י"ל עוד

בדרך הרמז, בענין זה, ויה"ד

שלא יאמר פי דבר שלא ברצונו.

כל פעולה שאדם עושה

הוא ע"י א' משלשה אופנים,

בחירה, אהבה, רצון

בהקדם מש"כ העקידה בפי'

אמור (שער ע"ז) כי בשלשה

אופנים פועל האדם מעשהו, בכח הבחירה, אהבה, רצון, וביאור

הדברים, כי בחירה הוא דבר שאינו תלוי כמעט ברצון הלב, לפעמים

יהי' בו רצון מעט, ולפעמים לא כלום, כי בחירה הוא רצון שבלי,

ולפעמים אדם בוחר הרע במעוטו אף שאינו רוצה בה בלב, כגון הנוסע

בספינה, והים זועף וצריכי' להקל המשא, וזורקין לים החבילות, הוא

בחירה הנעשה בשכל אבל לא ברצון מוב, אלא שבוחר בהצלתו אף

שהוא באופן רע ומר, שמכין בשכלו שיותר מוב לו להפסיד הפציו

מלהטבע בים, וזהו גם מ"ש חז"ל ירהג ועל יעבור, שבוחר בדעתו למות

בְּנֵה בֵּיתְךָ

כשם שאין פרצופיהם שוות כך אין דעותיהם שוות

אחווה שלום ורעות, מיט א אמת'ע שמחת החיים.

לויט דעם ערשטן בליק, וואלט א זווג פון מאן און ווייב זיך נישט געקענט האלטן, ווייל זיי וואלטן מיט די צייט איינגעשלינגען איינער דעם צווייטן, זייערע קעגנגעזעצטע רצונות און שטרעבן, זייער פארשידנארטיגקייט אין יעדן הינזיכט פון לעבן, וואלט זיי געמאכט אומעגליך צו זיין צוזאמען.

די תורה זאגט אבער "לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו", עס איז נישט גוט א מענטש זאל זיין אליין, איך וועל צושטעלן א הילף קעגן אים, דוקא דורך זיין בת זוג, וועט זיין פאר אים "טוב", דוקא ווען ער וועט זיין צוזאמען מיט א פרוי, וואס איז אין שכל, מדות, נאטור, אינגאנצן פארקערט פון אים, וועט אים זיין גוט, דער "עזר" פון דעם מענטש, דאס וואס העלפט ארויס דעם שלימות פון דעם מענטש, דאס איז פון "כנגדו", דורך דעם וואס די פרוי איז בטבע אנדערש מיט אירע נאטורן און מעשים, אירע געברויכן און איר התנהגות איז אייגנארטיג, דאס איז דער ריכטיגער הילף פאר דעם מענטש.

און דאס איז אבער נאר ווען עס איז דא צווישן מאן און פרוי א געמיינזאמע ציהל אין לעבן.

דער מדרש זאגט, "הרואה קדירה בחלום יצפה לשלום", ווען א מענטש זעהט א טאפ אין חלום, זאל ער האפן צו שלום, זאגט דער ווילנער גאון זי"ע פשט, אז ווי פריער דערמאנט, זענען פייער און וואסער צוויי קעגנזעצטע עלעמענטן, אבער ווען עס איז דא א טאפ אינצווישן ווערט שלום צווישן זיי, און דער פייער מיטן וואסער [וואס ליגט אין טאפ] ארבעטן ביידע צוזאמען, אהערצושטעלן א גוט געקעכטס, און אדרבה די צוויי מערסט פארקערטע יסודות, גיבן צו ביידע צו דעם געשמאק פון די עסן וואס קאכט זיך אין טאפ, און דערפאר איז א "טאפ" דער סימבאל פון שלום.

ווען עס קומען זיך געווענליך צוזאם פייער און וואסער, איז כל דאלים גבר, ווער עס איז שטארקער דער פארניכט דעם צווייטן, דאס איז דערפאר ווייל דער ציהל זייערער איז זיך צו שטארקן איינער אויפן צווייטן, און נישט צו ארבעטן צוזאמען אויף איין מטרה.

די צוויי גרעסטע שונאים מימות עולם, זענען פייער און וואסער, די צוויי וועלן זיך קיינמאל נישט קענען צוזאמענקומען אויף איין פלאץ, שטענדיג איז איינער גובר, ווען דער פייער פלאמט און מען גיסט אביסל וואסער, וועט דער פייער אריינעמען די וואסער אין זיך אז עס וועט נישט בלייבן פון דעם קיין שריד ופליט, ווען עס איז דא א קליינער פייער און מען גיסט אסאך וואסער, וועט דער וואסער זיך שטארקן און אויסלעשן דעם פייער.

דער הימל איז צוזאמען געשטעלט פון פייער און וואסער, און דערפאר הייסט דאס שמים, אש - מים, בדרך הטבע וואלט זיך דאס נישט געקענט האלטן, נאר דער רבש"ע איז עושה שלום במרומיו, ער האט צוזאמען געברענגט פייער און וואסער און געמאכט שלום צווישן זיי.

דער זעלבער וואונדער קען מען אויך זען אין טאג טעגליכן לעבן.

אויף דער וועלט לעבן היינט ביליאנען מענטשן וואס דער רבש"ע האט באשאפן יעדן איינעם עקסטער מיט אן אנדערע נאטור און אן אנדערע מיינונג, כשם שאין פרצופיהם שוות כך אין דעותיהם שוות, אזוי ווי עס טרעפט זיך נישט די זעלבע צוויי מענטשן וואס זעהן אויס אייניג, אזוי איז נישט דא א מציאות פאר צוויי מענטשן וואס זייער מיינונג זאל זיין אינגאנצן די זעלבע.

אויב דאס איז ביי מענטשן בכלל, איז דאס נאך אסאך שטארקער ווען עס קומט צווישן מענער און פרויען, וואס די גמרא זאגט אז דאס זענען אזוי ווי צוויי פעלקער, מיט גאר אנדערע נאטורן, געפילן, שפראך, הונדערטער און אפשר גאר טויזנטער חילוקים זענען דא צווישן מענער און פרויען, און פונדעסטוועגן דאך, האט דער אויבערשטער אוועק געשטעלט די טבע פון די בריאה, אז א מאן מיט א פרוי זאלן זיין במשך רוב יארן פון זייער לעבן צוזאמען, וואוינען אונטער איין דאך, זיך טיילן איינער מיט דעם צווייטן און ליידן און פריידן, זיין געבינדן אויף טריט און שריט, און עס דארף נאך זיין צווישן זיי, א פולע פארשטענדעניש, פון אהבה

זיי ציהלן נישט אנצוקומען צו א געמיינזאמער תכלית, יעדער וויל געווינען און ארויסקומען דער זיגער, ווען אבער זיי האבן א געוויסע פראיעקט וואס זיי ווילן צוזאמען דורכפירן, אזוי ווי ווען עס קאכט זיך א טאפ אויפן פייער, דעמאלטס קומט ארויס אן אנגענעמע און געשמאקע זאך, ווייל דאס איז מיט א געמיינזאמע ציהל, דער פייער און דער וואסער, ווילן ביידע אהערשטעלן א געשמאקע עסן, נעמען זיי אריין איינעם אינמיטן, און צוזאמען ארבעטן ביידע ארויס צוגעבן די מערסטע פון זייערע כחות צו משלים זיין דאס וואס דער צווייטער האט נישט.

דאס איז דער סוד פון עזר כנגדו.

דער מענטש פאר זיך איז א פלג גופא, א האלבע זאך, ער קען נישט אליין פונקציאנירן, ער איז נישט בכח מיט זיינע אייגענע מעלות און מדות צו משלים זיין די בריאה, א מענטש לעבט און וואקסט אויף מיט אסאך חסרונות און שוואכקייטן, וואס ער קען נישט מיט דעם בויען א שטוב, און אנגיין מיט זיין טאג טעגליכן לעבן, דערפאר מוז ער האבן אן עזר כנגדו, א פרוי וואס וועט מיט איר פארקערטן נאטור אים ארויסברענגען די אנדערע צדדים וואס איז דא, ער וועט נישט בלייבן שטעקן מיט זיינע אייגענע נגיעות און רצונות וואס טרייבט אים צו טהון פארשידענע זאכן, ווייל ער האט א "עזר", וואס שטעלט זיך אוועק "כנגדו", זי ברענגט ארויס נאך א נאטור וואס קען זיין ריכטיג און אויפן פלאץ, און נאך א מיינונג וואס מען קען נעמען אין באטראכט.

ווילאנג א מאן אדער א פרוי לעבט פאר זיך אליין, און האלטן אז זיי דארפן נישט צוקומען צו נאך איינעם וואס זאל זיי משלים זיין, און צוגעבן וואס עס פעלט זיי, און זיי קענען נישט האבן א נוצן פון דעם צווייטנס נאטורן און תכונת הנפש, דעמאלטס וועט זייער לעבן אנגיין ווי פייער קעגן וואסער, ווייל אלע פארקערטע נאטורן און געדאנקען, וועט שטערן פון דעם "איך" וואס איז שוין א דבר השלם און דארף נישט הערן און וויסן פון עפעס אנדערש וואס איז ביי אים איינגעווארצלט.

ווען דער מאן וועט אבער איינזעהן אז די פרוי וואס איז אינגאנצן אנדערש פון אים, האט אים דער רבש"ע געגעבן פאר א מתנה לטובת זיין אמת'ע שלימות, און די פרוי וועט איינזעהן אז דער רבש"ע וואס האט איר געשאנקען א מאן וואס רעדט און טראכט און פילט און פארשטייט אלעס אנדערש פון איר, האט איר דאס

געגעבן פאר איר טובה. און יעדער וועט איינזעהן אז דעם צווייטנס נאטורן איז צו פארענדיגן און משלים זיין, מען זאל קענען אנקומען צום ריכטיגן ציהל, פון אויפשטעלן א בית נאמן בישראל, און זייער פארשידנארטיגע מיינונגען און השקפה און נאטורן, וועט זיי נאר ארויס העלפן צו מחנך זיין די קינדער, אנקומען צו די ריכטיגע פרנסה, און אויסארבעטן זייערע אייגענע מדות, דעמאלטס וועט הערשן צווישן זיי א ריכטיגע אהבה אחוה שלום ורעות, ווייל זיי האבן אריינגענומען דעם רבש"ע אינמיטן, זייער אנערקענונג אז דער רבש"ע וויל מען זאל זיך מכניע זיין און ארבעטן צוזאמען, דאס העלפט אז זייערע פארקערטע נאטורן, זאל זיין א הילף איינער פאר דעם צווייטן.

דאס איז דער אמת'ער שלימות פון א בית נאמן בישראל, ווען יעדער איינער מיט זיינע אייגענע תכונת הנפש גיט צו אויפצובויען, ווען דער מאן זעהט זיך ארום אז זיין פרויס נאטורן איז פונקט פארקערט פון אים, ער איז שנעל און זי איז שטאט, ער איז מער פיליזאפיש און זי איז מער פראקטיש, ער איז רואיג און זי איז היציג, און אזוי ווייטער און ווייטער, דאס איז אלעס דערפאר ער זאל ארויסנעמען דערפון דאס בעסטע, ער זאל זיך עפענען צו נאך מהלכים און לעבן, און נישט תיכף באטראכטן זיינע שיטות פאר ריכטיג, ווייל באמת גרייזט ער טייל מאל, און זי מיט אירע פארקערטע נאטורן, וועט אים העלפן ארויפקומען אויפ'ן אמת, און די זעלבע זאך איז די בליק פון די פרוי אויף דעם מאן, די פארשידענע נאטורן וואס טיילט אפ פון זיי, דאס דארף איר ברענגען צו באטראכטן יעדע זאך פון די אנדערע זייט, כדי אירע מעשים זאלן זיין מיט א שלימות.

די אמת'ע סוקסעספולע מענטשן אין לעבן זענען די וואס זענען זיך מתייעץ מיט אזעלכע וואס האבן א פארקערטן נאטור פון זיי, אזוי ווי די פעסטימיסטן מיט די אפטימיסטן. הערן נאך א מיינונג מיינט נישט דוקא אז מען מוז דאס אננעמען, דאס איז נאר אזויפיל צו עפענען דעם מת, און הערן נאך געדאנקען, און צו זיין וואכזאם אויף דעם, און אזוי קען מען אנקומען צו די ריכטיגע הצלחה.

און דער יסוד איז, אז ביידע זאל וויסן, אז דער ציהל פון חתונה האבן איז נישט צו געבן א געלעגנהייט אז איינער זאל זיך שטארקן אויפ'ן צווייטן, שטענדיג אויספירן און בלייבן גערעכט, ווייל דאס ווייזט אז זיי האבן נישט קיין געמיינזאמע ציהל אין לעבן, און זיי זוכן

נישט אויסצופירן די פליכטן וואס דער רבש"ע האט אויף זיי ארויפגעלייגט. נאר מיט די אלע תכונת הנפש פון דעם אנדערן צד, זאל מען ארבעטן צוזאמען, און טאקע דערפאר האט דאס דער רבש"ע אזוי אויסגעשטעלט, כדי מען זאל נישט בלייבן פארמאכט אין זיך אליינס, נאר אדרבה דורך זען די זאך פון אן אנדערע קוק ווינקל, וועט בעסער ארויסקומען דער אמת און וואס עס איז די ריכטיגע זאך צו טהון.

מאיר איז זייער א קלוגער און שארפער אינגערמאן, אימפולסיוו, און האט נישט צופיל געדולד אריינצוטראכטן, זיין מח לויפט שנעל, ער כאפט אויף אלעס איינס צוויי, און קוים וואס ער הייבט אן איין זאך האט ער שוין גענדיגט די צווייטע, זיין פרוי מלכה איז תמימות'דיג און רואיג, באטראכט יעדע זאך פראקטיש און גרונטליך, פרעגט איבער און איז מברר, ווען מאיר'ס חבר איז אים געקומען אנטראגן א גאלדן גרוב, וואו צו אינוועסטירן זיינע אפגעשפארטע געלט, האט זיך מאיר שואל עצה געווען מיט זיין ווייב, נישט ווייל ער האט געהאלטן אז זי פארשטייט צו ביזנעס, נאר זי האט מיט איר רואיגן צוגאנג, אים אויפמערקזאם געמאכט אויף פארשידענע פרטים, וואס האט עווענטועל אפגעהאלטן מאיר פון טון דעם אומבאלומפערטן שריט, מאיר איז איר שטענדיג געבליבן דאנקבאר דערויף.

אז מען ווייסט לכתחלה אז דעם צווייטנס נאטורן איז א ברכה, פרובירט מען דאס אויסצונוצן, מעגליך אז מאיר וואלט איינגעזעהן אז דאס איז יא א גוט פלאץ צו אינוועסטירן, אבער דאס האט נאר געקענט קלאר ווערן, נאכ'ן אויסהערן זיין ווייב'ס מיינונג איבער דעם ענין, און אים אביסל בארואיגן פון זיין היץ, און אפילו עס וואלט שפעטער געווען א דורכפאל, וואלט ער עכ"פ געווען רואיג ביי זיך אז ער האט אנגענומען אלע באווארענונג'ס מיטלען וואס איז שייך בדרך הטבע, און די איבעריגע איז שוין אין די הענט פון רבש"ע.

די אלע תכונת הנפש און די נאטורן פון דעם צווייטן, כאטש עס זעהט אויס אז דאס דארף זיין א שטער אנצוקומען צו א ריכטיגע פארשטענדעניש, פונדעסטוועגן בחכמה יבנה בית, מיט קלוגשאפט קען מען בויען די שטוב, מיט הכנעה און אמונה אז אפילו דאס וואס איך וואלט נישט געוואלט איז פאר מיין

טובה און מיין תיקון הנפש, און זעהן וואס מען קען זיך לערנען פון דעם צווייטנס נאטורן.

אלימלך איז געבוירן מיט א חוש צו קאכן, געלערנט האט ער פלייסיג, אבער אהערצושטעלן א געשמאקע מאכל האט ער גאר גוט פארשטאנען, און זיין מבינות איז געווען א שם דבר, ווען ער האט חתונה געהאט מיט מירל, גאנץ א גוטע און געלונגענע באלעבאסטע, האט אלימלך באקומען א הדרכה צו האלטן זיין מבינות ביי זיך, כאטש ער האט זיך אנגעשטרענגט דאס איינצוהאלטן, איז דאס פון צייט צו צייט שטארק ארויסגעקומען, מירל האט אים פארשטאנען, און אנשטאט צו ווערן פארווייטאגט און פארשעמט האט זי אים אנגעהויבן פרעגן זיין מבינות, און אלימלך האט איר ברייטהארציג צוגעוויזן, מיט די צייט איז מירל געווארן גאר א געלונגענע קעכערין, וואס איר נאמען איז געווארן כסדר אויסגעלויבט ביי אלע שכנים און איר משפחה, מירל האט אויסגענוצט איר מאנ'ס אייגנארטיגע קענטעניס זיך אליין צו פארבעסערן, און זי האט געשניטן פון דעם גוטע פירות. פארשטייט זיך, אז מירל איז אונטער קיין שום אומשטענדן נישט געבליבן אן א געשמאקע און ווארעמע נאכטמאל, וואס איז געווארן צוגעשטעלט דורך אלימלך, אין פאל פון נויט.

דער כלל איז, די תכונת הנפש אדער די מיינונג און השקפה וואס דו זעהסט ביי דיין שותף, דאס איז פאר דיין שלימות און דיין טובה, און אנשטאט זיך ארומצודרייען אומצופרידן אז "איך האב געוואלט עפעס אנדערש" אדער מיט א נארישע טענה "איך האב געוואלט עפעס וואס זאל זיין מער צוגעפאסט צו מיין געדאנקען גאנג", נעם דאס און נוץ דאס אויס די בעסטע וואס דו קענסט.

דאס איז בדרך כלל, צו פארשטיין פארוואס דער רבש"ע האט צוזאמגעשטעלט צוויי מענטשן מיט פארקערטע נאטורן, ווייל נאר אזוי און דוקא אויף דעם וועג שטעלט זיך אויף א בית נאמן בישראל.

וואס איז אבער ווען דער שותף, האט עפעס ערגער ווי אן אנדערע נאטור, און האט א מדה אדער א מיינונג וואס ווערט גערופן - אין די אייגענע שפראך - א "חסרון"?

איבער דעם אין א קומענדיגע געלעגנהייט בעז"ה.

"ורצה" בהם

וזהו כוונת מתקני התפלות, אתה "בחרתנו" מכל העמים, "אהבת" אותנו, "ורצית" בנו, הנה הוזכר בה ג' דרגות אלו, של בחירה, אהבה, רצון, והם מקבילים למה שאמר אח"כ, ורוממתנו מכל הלשונות, וקדשתנו במצותיך, וקרבתנו מלכנו לעבודתך, כי ענין הבחירה מכל העמים הוא מה שאמר ורוממתנו מכל הלשונות, שביחס שאר האומות, בחר בנו הקב"ה, ולעומת מה שאמר אהבת אותנו, אמר וקדשתנו במצותיך, כמו שרואה אשה ובעבור אהבתה שמצאה חן בעיניו, הוא מקדשה לעצמה, והמצות הם הקידושין לישראל, ונגד מה שאמר ורצית בנו, אמר אח"כ וקרבתנו מלכנו לעבודתך, שזהו ענין הדיבוק השלם, שרוצה בנו ובעבודתנו ברצון שלם עכתו"ד העקידה בקיצור, ועיי"ש עוד באורך נעימת מתיקת לשון קדשו.

ובביאור יותר, כי רצון הוא שלימות האהבה, שאוהב דבר זה ורוצה בה בלי שתהא האהבה תלוי בדבר, כי אילו היה תלוי האהבה בדבר, לא שייך לומר שרוצה בנוף הדבר, אלא בהתועלת היוצא מזה, וכמו"כ כשבטל דבר בטל האהבה והקשר, אבל כשהאהבה הוא בלי סיבה וגורם, והוא מכוון להנאה גופא, אז הוא פועל מעשיו בחשק ורצון מתמיד ואינו בטילה.

*

ביאור נפלא בהריגת ר' עקיבא במעם שיצאה נשמתו באחד

וע"פ יסוד זה יש להבין ענין נפלא שמצינו בחז"ל (ברכות ס"א): בשעה שהוציאו את ר' עקיבא להריגה זמן ק"ש היה והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל והיה מקבל עליו עול מלכות שמים אמרו לו תלמידיו רבינו עד כאן אמר להם כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה בכל נפשך אפילו נוטל את נשמתך אמרתי מתי יבא לידי ואקיימו ועכשיו שבא לידי לא אקיימו היה מאריך באחד עד שיצתה נשמתו באחד יצתה ב"ק ואמרה אשריך ר"ע שיצאה נשמתך באחד אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה זו תורה וזו שכרה ממתים ידך י"י ממתים וגו' אמר להם חלקם בחיים יצתה בת קול ואמרה אשריך ר"ע שאתה מזומן לחיי העוה"ב ע"כ.

וראו להבין מה הי' שאלת התלמידים עד כאן, וכי לא ידעו שצריכין למסור נפשם על קדושת השם, וכן צ"ב מה היתה תשובת ר' עקיבא לשאלתם, ועוד ראוי להבין מה העדיפות והחשיבות שיצאה נשמתו באחד, עד שיצתה בת קול ואמרה אשריך ר' עקיבא שיצאה נשמתך באחד, ואילו היתה יוצאת נשמתו בואהבת לא הי' חשוב כ"כ.

יש ג' דרגות במסירת נפש, בחירה, אהבה, רצון

אמנם להמבואר בעקידה נשכיל לדעת כי בענין מסירת נפש לה' יש בו ג' ג' דרגות, בחירה, אהבה, רצון, בחירה היינו מי שאין רצונו באמת למסור נפשו, ויותר הי' נוחא לי' אילו לא היה בא לידי כך, רק משום שאינו רוצה להפסיד נשמתו ולהיות נדחה מב' עולמות, בוחר

למות על קידוש השם לקיים ציוי הבורא.

והשני מי שבאמת אוהב את השי"ת, וכאשר הגיע הנסיון לידו, מתרפק באהבתו, אבל לפעמים יש אינו משתתף בו הרצון כ"כ, כי היה נוחא לו יותר אם היו מניחים אותו לנפשו, וגם בגוף המסירת נפש יש שמעורב בו כוונת השכר הצפון להנהרגים על קדושת שמו ית', נמצא שאין רצונו בגוף הדבר להיות נעקד בעבור כבוד שמו, ויש לו פניות ומעמים צדדיים לכך.

אבל המעלה הרוממה הוא, שכל ימיו מצפה ומשתוקק מתי יגיע לידו ואינו חס על חייו כלל, ובכל יום ויום מדבק נפשו בחי החיים וכלתה נפשו לה', ורצון פנימית נפשו הוא להיות במל לאור זיו שכניתו ית', אבל מה יעשה שבע"כ אתה חי, אבל יותר היה נוחא לי' אילו היה במל במציאות מהדר גאון עוזו יתעלה.

ר' עקיבא היה דבוק בהשי"ת בחשק וברצון גמור

ובדרגא זו עמד ר' עקיבא, שכל ימיו היה מצפה ומשתוקק מתי יגיע לידו למסור נפשו לה', וזהו הי' חשקו ורצונו להכלל בו ית', כנר אצל האבוקה ולהיות דבוק לגמרי בחי החיים, והנה כאשר תלמידיו ראו שמאריך באחד, שאלו אותו עד כאן, למה אינו ממשיך לומר ואהבת (וכעיי"ז כ' בספח"ק לפרש ע"ד אחר), שהלא מקיים עכשיו מצוה זו אפילו הוא נוטל את נפשך, וע"ז השיב להם ר' עקיבא, שאילו היה בחינת מסירת נפשו, בכחי' "אהבה" היינו שלא היה מצפה ומשתוקק לזה כל ימיו, אלא שעכשיו גילה האהבה פנימית בין ישראל לאביהם שבשמים, שפיר היה ממשיך לומר ואהבת שהוא הדרך הסלולה לכל ישראל, שאור הנשמה מתחלת לבקור כשמגיע לנסיון האמונה, וכיון שאינו מצפה ע"ז כל ימיו לא נחשב שרצונו בכך באמת, אבל כיון שר' עקיבא הי' כל ימיו מצפה ומשתוקק לכך, ומסירת נפשו הוא ברצון ובחשק חזק, להיות נכלל באור פני ה', הוא מאריך דייקא באחד, שהוא בחי' יחודא שלים, ברצון גמור, והוא דרגא נעלה יותר מואהבת, והוא בחי' וקרבתנו מלכנו לעבודתך שהוא האחדות והקירוב הגמור, משא"כ ואהבת הוא בחי' וקדשתנו כמצותיך, שהוא כא' משאר מצות התורה, שאין בה הרצון הגמור [מצד הפועלים דהיינו ישראל והבן]. ושפיר יצתה בת קול ואמרה אשריך ר' עקיבא שיצאה נשמתו באחד, שהוא דרגא נעלה מאילו יצאה נשמתו בואהבת.

*

בוזוג אדם נמצא ג"כ שלש אופנים אלו

ונשובה ונחקרה ללמוד מזה לזה, לנושא של ביסוס הבית ישראל על אדני התורה והקדושה.

הנה המסתכל לעומק יראה שגם בחיי האדם עם ביתו עלי אדמות ראוי שנשקף ונתבונן כיצד יתקיים ג' בחינות אלו, בחירה אהבה, רצון. כי ידוע שיחס הקב"ה לעמו ישראל, מתפרש ע"ד משל כחם איש לרעיתו, כמו שמצינו בשיר השירים, ובכך נלמדו אחת מאחת, כמו שיחס הקב"ה לעמו ישראל הי' בשילוב שלש אלו, כמו כן נמנ

ההתקשרות הנכונה בין איש לאשתו, יתקיים לנכון ע"י ג' דרגות אלו, להגיע לתכלית המטרה לחשק ורצון כמו שית'.

דהנה תחלת דרכי האיש המחפש אבירתו זו אשתו, הוא באופן ששוקל במאוני שכלו למצוא האשה הראוי' לו ומתאים לפי השקפתו, ואשה המשובחת במדותיה הטובים וכו' וכו', והרשות נתונה לכ"א להשתדל בדרכי המבע על מציאת הזווג, בצירוף האמונה שמה' אשה משכלת (משלי י"ט י"ד), עד שלבסוף הוא "בוחר" את זיווגו הראוי לו ביחס לשאר הנשים שלא מצאו חן בעיניו. וכזה עבר הדרגא הראשונה של "בחירה", במה שבחר בה לעצמו, אבל עדיין לא נתקשר ונתהוה ביניהם קשר הדוק בתכלית.

הדרגא הבאה, הוא הקידושין ביניהם, שאז נתהווה ביניהם "אהבה", כדמכרכין בהו' ברכות, שמח תשמח רעים האהובים, וכל מיני לשונות של שמחה וריעות, אך המתבונן לאשורו ישקף וידע, כי עדיין לא נשלם בה בחי' הרצון, כי אהבה גופא יש בה תערובות של הערב והמועיל שאינו לעצם הדבר (ויש בה הרבה להאריך ואכ"מ), ואפשר שאינו רוצה וחושק בה גופא אלא בעבור תועלת צדדית שמפיק ממנה, ונמצא שבפעולת האהבה לא נמצא שלימות הרצון.

תכלית הנרצה להתדבק באופן הרצון הגמור

אבל החיבור האמיתי והקיים שאינה במילה, הוא רצון וחשק גמור בלי מעם וסיבה ידועה, והוא אחר ההבנה הברורה שאשה זו הוא עצם מעצמיו ובשר מבשרו, ונחשבת כאבר א' מאבריו, שאין לו סיבה ידועה וגלויה על מה ולמה הוא חס עליו, אלא הוא עצמות האדם, וגם האהבה גופו אינו בנפש גלוי, כי אין אדם מרגיש אהבה לאבריו, אלא הוא עצמו ומהותו, וקשור עם זה בפנימית נפשו, באהבה עזה ונסתרת שהוא אהבת עצמו, ובעבור זה רוצה ג"כ בזוגתו, ושומר עליה מכל הפסד. וכלשון קדשו של המור (בהקדמת אבן העזר) ועל כן ראוי לאדם לאהוב את אשתו כגופו ולכבדה יותר מגופו ולרחם עליה "ולשמרה כאשר ישמור אחד מאבריו" ע"כ.

ושאני אהבה זו משאר אהבות כגון אהבת חברים, שבאהבתו לאיש שנתחבר אליו מן הצד, הוא בוחן ובודק מפעם לפעם אם לא נמר ריחו ומעמו, ואך ורק סגולותיו ומעלותיו, שחושב למצוא בו הוא הסיבה המתחר ביניהם, והאהבה אינו בעצם דבוק בפנימית נפשו ורצונו, משא"כ דביקות וחיבור בזוגתו, הוא רוצה בה בלי סיבה ומעם, והוא כשיודע לו שהוא עצמותו ומהותו, ובמקור ושורש נשמתם אחת הם כמבואר בספה"ק, ואז אף שיפול בה איזה דבר שיראה כחסרון, לא ימאוס בה ולא יתקצף עליה, וישאר באהבתו כאהבת עצמו. כי החושק ברצון גמור אינו מחפש סיבה ומעם לזה, אלא שנקבע אצלו הדביקות והחיבור עמה, בגלל שהוא והיא אחד הם, ותועלת הדבר הוא, כי אם נגמר אצלו בחי' הרצון, שהוא בלי מעם, ואהבתו אינו תלוי' בדבר, אז מובטח שלא יפול בינו לכינה שנאה ותחרות בעבור שום סיבה, וזהו תכלית הנרצה בבית ישראל.

ועוד יש בזה להמתבונן, כי סדר לקיחת אשה ע"פ דרכי התורה, הוא

בא"ר הוא נומריקין ב'חירה א'הבה ר'צון

ומן האמור נבא לבא"ר רחובות, ומאליו יתבאר, כי במלת בא"ר נרמזו ג' דרגות אלו בזווג, ב'חירה א'הבה ר'צון, ולפ"ז שפיר יש קשר הדוק בין מציאת הזווג לבאר.

אמנם לא זו בלבד, אלא שאכן מצינו אצל יצחק, יעקב, משה, שאצלם נודמן זוגם אצל הבאר כנ"ל, שנרמזו ג' פעולות אלו. ומודינא שאין לנו אף השגה כ"ד, לא רק בהאבות הק', אלא אף בבהמתם וחמוריהם שכלנו הדל קצר מלהשיג, אבל הרשות נתונה להתבונן דרך משל ללמד לעצמנו נתיב ודרך באופן פועל דמויני לבני בניהם מפסוקי התורה.

בנישואי יצחק, יעקב, משה, מצינו ג' אופנים אלו

תחלה למקראי קודש, הוא נישואי יצחק ורבקה, שפרשה שלימה בתורה מיוחדת על אופן "בחירת" הזווג, היאך ששלח אברהם אליעזר, והזהיר אותו מקדם, איפה לפנות, ואליעזר דלה ומשקה מתורת רבו והוסיף מדייל' להמציא לעצמו סימנא מילתא, להוכיח האשה הראויה לבן אדוניו, וזיל קרי בי רב הוא, שעיקרא דמילתא היוצא מפרשת נישואי יצחק ורבקה, הוא בחירת הזווג, וכל מה שהאריך התורה בסיפור הדברים הוא בדרגת הבחירה, ולא כשהגיעו אח"כ לדרגת האהבה והרצון.

ולהלן בפרשת ויצא, הציר הסובב על נישואי יעקב ורחל, הוא האהבה, שהיתה קודמת לדביקותם השלימה, שמפורש שלש פעמים בפרשה אהבתו אליה, וכזה האריכה התורה הרבה, וכאמור לעיל, אין לנו השגה אף שמין מן השמין, ממהות אהבת יעקב לרחל, שאין ערוך ודמיון לה כלל למהות האהבה הידועה אצלנו, אבל עכ"פ זהו המפורש בתורה, ושפיר יש לדמותה לאהבת השי"ת לכנסת ישראל, ונלמד על סדר המדרגה בקיום הבית נאמן בישראל.

וסוף דבר בפרשת שמות בלקיחת משה את צפורה לאשה, שם כ' מפורש בחינת הרצון, וכן כתוב בתורתך, "ויואל משה לשבת את האיש ויתן את צפרה בתו למשה", ואונקלס תרגם שהוא מל' רצון, וכן פ' רש"י, (וזולת זה ידוע מספה"ק שמושה הוא בחי' רצון, כי מש"ה עה"כ בגימ' רצון"ף).

עכ"פ שפיר נרמז כאן מציאת זוגם אצל הבאר, הן כי בבא"ר גופא נרמז היטב סדר המדרגה בנישואין ובחיבורים יחד, והן שאצל האבות מצינו ג"כ דרגא בתר דרגא ללמדנו דעת, שתכלית הנישואין הוא הרצון הגמור, והוא התכלית הנרצה בהקמת בית נאמן בישראל.

בעריכת הרב יצחק לויפער

הערות נא לשלוח ל binyan@yeshivanet.com